

בס"ד. שיחת יום ב' פ' יתרו, ט"ו בשבט, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

א. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ארבעה ראשי שנים הם.

* * *

ב. א' הענינים של התוועדות זו — להזכיר מה שדובר בהתוועדות דחמשה עשר בשבט שלפנ"ז¹ בנוגע ל"כיבוש" העולם ע"י לימוד התורה. ובהקדמה — שנוסף על כללות ההוראה ד"בראשית", "בשביל התורה שנקראת ראשית" כפי שנלמדת ע"י "ישראל שנקראים ראשית"², — שהרי התורה מצד עצמה היא "נעלמה מעיני כל חי"³, ואין לה שייכות כלל עם העולם, ואילו החיבור של התורה עם העולם נעשה ע"י האדם הלומד —

הנה לאחרי שמקשר את התורה עם "עולם קטן זה האדם"⁴, ע"י לימוד התורה באופן ד"כל עצמותי תאמרנה"⁵, צריך הלימוד להביא לידי מעשה⁶, והיינו, שמתחיל לפעול בעולם,

כולל גם באופן של "מעשה" מלשון כפי"⁷, כמו "מעשין על הצדקה"⁸, היינו, שמכריח את העולם להתבטל מחומריותו ואפילו מישותו, ולהיות רק "כלי" לו ית' — שהרי כדי להיות כלי ודירה לו ית', ובכלל להיות ענין של "צד הקדושה", צ"ל ענין הביטול (כמבואר בתניא⁹ ש"צד הקדושה אינו אלא השראה והמשכה מקדושתו של הקב"ה, ואין הקב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו ית', בין בפועל ממש . . בין בכח כו"), וכל זמן שישנו ענין של חומריות או אפילו ישות, אין זה צד הקדושה; ולכן יש צורך בעבודת האדם, ש"מְעֵשָׂה" — מלשון כפי' — ומשנה את טבע העולם [ע"ד שפועל בעצמו לשנות טבע מדותיו או

(4) תנחומא פקודי ג. ועוד.

(5) תהלים לה, י"ד.

(6) ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

(7) ראה לקו"ת בחוקותי מח, א. ובכ"מ.

(8) ב"י לטויו"ד סרמ"ח.

(9) פ"ו.

(1) שיחת ט"ו בשבט דאשתקד ס"ב (תו"מ

חס"ג ע' 186 ואילך). וראה גם לעיל ע' 95. וש"נ.

(2) בראשית א, א ובפרש"י ורמב"ן. ובכ"מ.

(3) איוב כח, כא.

מדותיו הטבעיים (כב' הלשונות בזה¹⁰), שיהיו שכליים, ועד לשכל אלקין שיתבטל מחומריותו ואפילו מישותו, ואז יוכל להיות כלי ודירה לו ית'.

וזהו גם משנת¹¹ (מהדרוש בתורה אור¹²) בנוגע לחידוש של מ"ת — שלימוד התורה שלפני מ"ת (ע"י האבות) לא פעל שינוי בעולם, והי' רק הכנה — "מעשה אבות סימן לבנים"¹³ — לפעולת ה"בנים" (שלהם ניתנה התורה) לשנות את העולם (החל מהפעולה בנוגע לעצמו — שהתורה היא "עוז לנפש אלקית ותושי' לנפש הבהמית"¹⁴).

וזהו כללות הענין דכיבוש העולם ("איש דרכו לכבוש"¹⁵) ע"י התורה — כי, "מאן מלכי רבנן"¹⁶, שנעשים "מלכי" ע"י התורה, עלי' נאמר¹⁷ "בי מלכים ימלוכו".

ג. ובפרטיות יותר:

בעבודה דשינוי העולם יש ב' שלבים-דרגות: התחלת העבודה היא ע"י העבודה דאתכפיא, ומזה באים אח"כ לעבודה דאתהפכא (כמבואר בארוכה ב"המשך" מאמרי ההילולא¹⁸), שעל ידה נעשה השינוי גם באיכות, כי, כל זמן שהעבודה היא רק באופן של אתכפיא, הרי זו עדיין אותה האיכות, אלא שאינו עומד בתנועה של מציאות בפ"ע, כי אם בתנועה של אתכפיא; ורק כשישנו הענין דאתהפכא, אזי נעשה שינוי גם באיכות.

וע"ד משנת¹⁹ החילוק שבין התוצאה של זריעה לתוצאה של נטיעה — שאף שבשניהם ישנו ענין של עבודה, וגם ענין הרקבון, שהו"ע של ביטול, וביטול לגמרי, מ"מ, הצמיחה שע"י הזריעה היא באותה איכות, אלא שהיא בריבוי הכמות, ואילו ע"י נטיעה נעשית הצמיחה באיכות נעלית יותר שלא בערך, ובמילא נעשה גם ריבוי הכמות שלא בערך.

ד. וחילוקים אלו ישנם גם בעבודת האדם בלימוד התורה:

התחלת לימוד התורה היא אצל תינוקות של בית רבן, שהלימוד

- (10) לקו"ד ח"א נו, א"ב [ע' קיא ואילך].
 (11) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' תנח ואילך.
 (12) במאמר פ"ה (לעיל ע' 209 ואילך).
 (13) ריש פרשתנו (יתרו).
 (14) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו.
 (15) רמב"ן לך לך יב, ו. ועוד.
 (16) ראה תו"א שם סז, סע"א.
 (17) יבמות סה, ב.
 (18) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב (ברע"מ).
 (19) משלי ח, טו. וראה גיטין שם.
 (20) סה"מ תש"י ע' 111 ואילך.
 (21) במאמר פ"ב (לעיל ע' 203 ואילך).

שלהם הוא מפני יראת הרצועה²⁰, ואעפ"כ מקיימים עי"ז מצות "ושננתם לבניך"²¹.

וגם בנוגע להלימוד לעצמו — הרי "מעיקרא" הלימוד הוא "אדעתא דנפשי"²², היינו, שיש לו נפש שהיא מציאות בפני עצמה, אלא שצריך לפעול שתהי' במעמד ומצב טוב יותר כו'; ורק לאח"ז מגיע ללימוד התורה לשמה, שמתבטל ממציאותו, ולימודו הוא רק באופן ד"תען לשוני אמרתך"²³ (כמדובר לעיל²⁴).

ובפשטות יותר — כמדובר גם לעיל²⁴ שיש לימוד באופן ששונה פרקו מאה פעמים, ויש לימוד באופן ששונה פרקו מאה פעמים ואחד²⁵, היינו²⁶, שמשנה את הרגילות שהורגל בה, או מנהג העולם כפי שהי' בעת ההיא, ש"בימיהם הי' הרגילות (אצל תלמידי חכמים) לשנות כל פרק מאה פעמים", וע"י הפעם האחת שמוסיף הרי הוא משנה את טבעו — שזהו"ע של אתהפכא, בדוגמת ענין הנטיעה.

[ומובן ע"פ המבואר בתניא²⁶ — ומובן גם בפשטות — שכאשר גם הלימוד דמאה פעמים ואחד נעשה באופן של רגילות, שוב אין זה ענין של אתהפכא ("אויס אתהפכא"), שהרי עכשיו הרי זה ענין טבעי אצלו, ולכן צריך לשנות את הטבע שלו עכשיו וללמוד יותר ממאה פעמים ואחד, ואם אינו מוסיף לשנות את טבעו, אינו נקרא "עובד אלקים"²⁷, "לשון הוה"²⁶; בעבר שינה את טבעו, אבל עכשיו אינו משנה את טבעו.

וזהו גם הפירוש הפשוט בנוגע לענין יצי"מ ברוחניות, אף שכבר יצא מהמיצרים וגבולים שלו בתפלה ביום שלפנ"ז — כיון שמעמדו ומצבו החדש נעשה אצלו ענין טבעי (וכנ"ל שגם הלימוד מאה פעמים ואחד נעשה אצלו ענין טבעי), ולכן צריך לשנות גם טבע זה, ולולי זאת אינו נקרא "עובד אלקים"].

וע"י לימוד התורה באופן של נטיעה פועלים בעולם לא רק הענין ד"שדה הלבן", אלא גם הענין ד"שדה האילן", היינו, שממשיך בעולם דרגת האצילות²⁸,

(25) חגיגה ט, ב.

(26) ראה תניא פט"ו.

(27) מלאכי ג, יח.

(28) ראה במאמר פ"ג-ד (לעיל ע' 206

ואילך).

(20) תניא קו"א קנה, א.

(21) ואתחנן ו, ז.

(22) פסחים סח, סע"ב.

(23) תהלים קיט, קעב.

(24) במאמר פ"ד (לעיל ע' 208).

— שהרי עולם האצילות אינו כדעת הטועים שנמצא באיזהו מקומן ("ערגעץ וואו"), ואילו כאן למטה ה"ז רק עולם העשי', אלא כידוע מ"ש בלקו"ת ד"ה שוש אשיש²⁹ (ומבואר בכ"מ³⁰) ש"נשמת משה רבינו .. היתה מבחינת אצילות .. הי' מאיר (במשה) .. אצילות בבחינת גילוי למטה, הרי שנמצא גם למטה בחי' אצילות", כך, שכאשר משה רבינו דיבר עם פרעה, הי' אצל משה בחי' אצילות למטה, ופרעה הי' עומק הקליפות למטה, ואעפ"כ שמע פרעה מה שאמר לו משה, ומשה שמע את מענה פרעה;

וכמובא שם³¹ דוגמא לדבר, מ"אדם הגשמי שיש לו שכל וחכמה להשכיל כל דבר אשר יעשה .. (ו)יש לו רצון ותשוקה לאותו דבר .. וע"פ הרצון מחשב ומהרהר איך לגמור מה שעלה ברצונו .. והנה מקום משכן השכל הוא במוח, וכן משכן הרצון הוא ג"כ במוח, וגם הרהור אותיות המחשבה הוא מהרהר ומחשב במוח, הרי שבמוח א' יש בו ג' מיני התלבשות וכו'".

ה. ו בנוגע לעניינו:

בהמשך להאמור בחמשה עשר בשבט בשנה שעברה אודות הצורך להוסיף בלימוד התורה באיכות ובכמות³², הנה אע"פ שמאז עד עכשיו הוסיפו ופעלו כבר כל הענינים בעבודה דלימוד התורה (כולל גם בנוגע להפעולה בחלקם בעולם) עד לאופן של נטיעה כו', כך, שאלו שמילאו זאת בשלימות עומדים במעמד ומצב המתאים הן באיכות והן בכמות,

הנה לאחרי שכבר הורגלו בעבודה זו, צריכים להתחיל עוה"פ מחדש ענין הזריעה ולאח"ז ענין הנטיעה, בהתאם לכך שמתחיל סדר עבודה חדש — "ר"ה לאילן"³³ חדש אצל "האדם עץ השדה"³⁴, "אדם אתם"³⁵, "אתם קרויין אדם"³⁶, וכדברי הגמרא³⁷ (נגלה דתורה) שקאי על "תלמיד חכם" שנושא פירות טובים — "עץ מאכל הוא"³⁸,

ומזה מובן שכל אחד מישראל הוא בדרגת תלמיד חכם עושה פירות, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו, כי בודאי ניתנו לו כל הכחות על זה, ובאופן ש"אדם מקדש עצמו מעט למטה מקדשין אותו הרבה

(34) פ' שופטים כ, יט.

(35) יחזקאל לד, לא.

(36) יבמות סא, רע"א. וש"נ.

(37) תענית ז, א.

(38) שופטים שם, כ.

(29) נצבים מט, ב.

(30) ראה גם תר"מ חני"ו ע' 14. וש"נ.

(31) לקו"ת שם, א.

(32) ראה גם תר"מ חס"ו ע' 285.

(33) ר"ה בתחלתה.

מלמעלה³⁹, ולא רק באופן ש"פותחין לו", אלא גם "מסייעין אותו"⁴⁰, ולכן ביכלתו לעשות זאת מתוך מנוחה, שמחה וטוב לבב.

וכללות הענין בזה — שהתורה "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים"⁴¹, בלי גבול האמיתי, להיותה חכמתו ורצונו של הקב"ה, ולכן יכולים תמיד להוסיף ולשנות את הכמות ואת האיכות עד לאופן שבאין ערוך.

וכפי שמצינו בפשטות בנגלה דתורה — שכאשר ר' זירא עלה לארץ ישראל צם מאה (או ארבעים) תעניתא דלשתכח תלמוד בבלי מיני⁴², כדי שתהי' אצלו עלי' שלא בערך בלימוד התורה, והיינו, שאע"פ שגם לפני"ז הי' לימודו בתלמוד בבלי באופן של הפלאה לגמרי, הרי זה שלא בערך לגבי העילוי שיתוסף אצלו בארץ ישראל⁴³, ועד כדי כך, שהוצרך לוודא שלא יבלבל אותו אפילו "חיזו דהאי עלמא"⁴⁴ מ"עולם התורה" כפי שהי' אצלו בהיותו בבבל.

ומזה שמספרים לנו זאת, מובן, שכן הוא אצל כל אחד לפי דרגתו ולפי מעמדו ומצבו, שאע"פ שכבר עבד עבודתו בשלימות ביום שלפני"ז, הנה בבוא יום חדש, נדרש ממנו לצאת מ"ארץ מצרים" מחדש, מהמיצרים וגבולים החדשים, החל מהמיצרים וגבולים שיש לו בלימוד התורה, שכן, כל אחד, כל זמן שנשמתו בגופו, הרי הוא במדידות והגבלות של הגוף (כמבואר באגה"ק⁴⁵ אפילו בנוגע לגוף של צדיק, שחייו אינם חיים בשריים, אלא חיים רוחניים), ולכן צריך להתייגע לצאת מהמיצרים כו', וכאמור לעיל — גם בנוגע לדרגות של זריעה ולאח"ז נטיעה.

וכיון שענין זה נדרש מכל אחד מישראל (כמדובר כמ"פ שכל עניני התורה ניתנו לכל אחד מישראל בתור יחיד⁴⁶, לא רק בתור חלק מהכלל), הרי בודאי ניתנו לו תחילה הכחות לזה — שלא זו בלבד שיוכל להגיע לזריעה ואח"כ לנטיעה ועד לאילן ("האדם עץ השדה") עושה פירות, ואז להשאר במעמד ומצב זה, אלא להיות כמו עץ השדה שיש לו גרעינים שמהם נוטעים עוד אילנות, וגם הם יצמיחו פירות בעלי גרעינים שמהם יטעו אילנות נוספים, ובלשון המשנה⁴⁷: "פירותיהן ופירי פירותיהן עד

43 ראה גם תו"מ חס"ו ע' 314. וש"נ.

44 לשון חז"ל — זח"ג קסט, א.

45 ביאור לסז"ך.

46 ראה יל"ש יתרו רמז רפו. ועוד.

47 כתובות רפ"ט. זבחים לז, ב. ועוד.

39 ראה יומא לט, רע"א. תניא ספכ"ז.

40 שבת קד, א. וש"נ.

41 איוב יא, ט.

42 ב"מ פה, א (ובג"י הרש"ל — נעתק

עה"ג שם). וראה גם לקו"ש חל"ד ע' 24

הערה 6. וש"נ.

סוף כל העולם", וכפירוש החסידות⁴⁸, שעושים גבול, קץ וסוף, לכל ההעלמות וההסתרים, עד שיראו רק אלקות.

ו. ויש לתרגם כל זה באותיות פשוטות:

לאחרי כל מה שהחליטו בשנה שעברה בנוגע ללימוד התורה, וגם קיימו בפועל — הנה בבוא חמשה עשר בשבט חדש, ר"ה לאילן ("האדם עץ השדה") חדש, צריך להוסיף בזה עוד יותר, כנ"ל בארוכה.

ובאופן שגם הדרגא והעבודה החדשה שלו נעשית באופן ד"וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר"⁴⁹ — "לאמר ולדבר .. מה שכבר נאמר למשה מסיני"⁵⁰, ובאופן ש"בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים"⁵¹. ועד שזה מביא ל"תורה חדשה מאתי תצא"⁵², דקאי על תורתו של משיח, שיבוא וילמד תורה את כל העם כולו⁵³, ויקיים היעוד⁵⁴ "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", מתוך מנוחה, שמחה וטוב לבב.

* * *

ז. התוועדות זו באה בהמשך להתוועדויות של יו"ד שבט וי"ג שבט, כיון שנמצאים עתה בחמשה עשר בשבט, שבו קיימא סיהרא באשלמותא.

ולהעיר מהשייכות של חמשה עשר בשבט לחמשה עשר באב, שיש בו מעלה גדולה ונפלאה, ועד "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים"⁵⁵ — כדאיתא בפרי עץ חיים⁵⁶ בנוגע לט"ו באב ש"יגיד עליו רעו בט"ו בשבט שהוא מילוי הלבנה", אף שלכאורה אינו מובן מדוע צריך ללמוד המעלה דחמשה עשר באב מחמשה עשר בשבט שבו קיימא סיהרא באשלמותא, בה בשעה שגם בחמשה עשר באב עצמו קיימא סיהרא באשלמותא⁵⁷.

ובכל אופן, כיון שבחמשה עשר בשבט קיימא סיהרא באשלמותא, שהפירוש הפשוט (שמורה גם על הפירוש הפנימי) בזה שה"סיהרא" של כל החודש קיימא באשלמותא ביום החמשה עשר בחודש, הרי זה כולל

- (48) ראה תר"מ חנ"ט ע' 367. וש"נ.
 (49) יתרו כ, א.
 (50) תר"א שם, ב.
 (51) ראה שו"ע אדה"ד או"ח סס"א ס"ב.
 וש"נ.
 (52) ישעי' נא, ד. ויקר' פי"ג, ג.
 (53) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. ועוד.
 לקר"ת צו יז, א. ובכ"מ.
 (54) שם יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.
 (55) תענית כו, ב (במשנה).
 (56) שער חה"ש — דרוש למהר"ו ז"ל ע"ס ט"ו באב וט"ו בשבט (בתחלתו).
 (57) ראה זהר ח"א קנ, רע"א. רכה, סע"ב. רמג, סע"א. ח"ב פה, א. רטו, א. ח"ג מ, ב. מו, א. וראה גם שמור"ר פט"ו, כו.

גם את ה"סיהרא" של יו"ד שבט וי"ג שבט, ואפילו ה"סיהרא" דר"ח שבט (יחוד שמשא וסיהרא⁵⁸).

ולכן, כאן המקום להמשיך הענינים של ה"הדרן"⁵⁹.

ולהעיר מהשייכות של ה"הדרן" לחמשה עשר בשבט — שהרי ה"הדרן" קשור עם מדות ביהמ"ק שיבנה ע"י משיח צדקנו (ש"בנה מקדש במקומו⁶⁰), כשיהי' המעמד ומצב ד"קיימא סיהרא באשלמותא", כפי שהי' בזמן דוד ושלמה⁵⁷, ויתירה מזה, שהרי לעת"ל יקויים היעוד⁶¹ "והי' אור הלבנה כאור החמה" (שזהו ענין נעלה יותר מאשר "קיימא סיהרא באשלמותא" בימי דוד ושלמה), ועד ש"נקבה תסובב גבר"⁶², שאור הלבנה יהי' יותר מ"אור החמה".

ח. המשך הביאור ב"הדרן":

בהתחלת המסכת — שהשמירה מפני הכבוד ענינה שלא יסחו דעת מהמקדש, ולכן מצותה כל הלילה, כשאין עבודה בביהמ"ק, משא"כ ביום, עבודת הכהנים עצמה היא היפך היסח הדעת מהמקדש. ולכן נזכרה רק שמירת הכהנים, שהיא מבפנים (ולא שמירת הלויים שמבחוץ), שענין זה נפעל ע"י עבודת התמיד — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חיי"ג ע' 60 ואילך.

ובסיום המסכת — שאין מקום לברכה מיוחדת על בחירת הכהנים לביהמ"ק, כיון שבחירתם מוכרחת מצד הצייווי דעשיית המקדש (לדעת הרמב"ם), או הצייווי על העבודה במקדש (לדעת הרמב"ן), אלא הברכה היא על העילוי הנוסף שבעבודתם שפועלת מנוחת השכינה בקדש הקדשים (נוסף על מה שנפעל כבר מיד בתחלת הקמת ועבודת המקדש), לאחר הקדמת הברכה והשבח עבור יכלתם לעבוד בביהמ"ק כיון שלא נמצא בהם פסול — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חיי"א ע' 123 ואילך.

ט. ולסיים — בנוגע להוראה בפועל⁶³:

כאשר מתבוננים עתה בנוגע לפעולה בתומ"צ — יכולים לחשוב:

מה כבר פועלים!?

60 רמב"ם ה' מלכים ספ"א.

61 ישעי' ל, כו.

62 ירמ' לא, כא.

63 תוכן סעיף זה נדפס בקיצור בלקו"ש

חיי"א (שבפנים) ס"ע 125 ואילך.

58 אוה"ת בא ע' רנג. וראה ספר

הליקוטם (דא"ח להצ"צ) ערך לבנה ע' ת

ואילך. וש"נ.

59 שיחת יו"ד שבט סכ"ד ואילך (לעיל

ע' 137 ואילך).

ומה בכך שפעל בחלק מסויים בעולם ("א שטיקל אמריקא") שיהי' כלי לו ית'?! — הן אמת שלולי זאת הי' בברוקלין חלק ("א שטיקל") שלא הי' דירה לו ית', ועכשיו ניתוסף חלק בברוקלין ששייך לדירה לו ית', אבל, אין זו הפלאה לגבי הקב"ה שיתוסף חלק מסויים בברוקלין, במלבורן או במקום אחר בעולם, שיהי' דירה לו ית'! — "וואָס איז אַזוי דער געוואָלד"?!

אך על זה אומרת המשנה, שבשעה שאהרן ובניו עובדים עבודה בעזרה, הרי זה נקרא "לעמוד לשרת לפני הוי' בבית קדשי הקדשים", כיון שעיי"ז ניתוסף בענין ד"ושכנתי בתוכם"⁶⁴, בקדשי הקדשים, מקום הארון והכפורת!

ועד"ז בזמן הזה, שתפלות במקום קרבנות תקנום⁶⁵ — שכאשר יהודי מתפלל בזמן הגלות, בחושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא, הנה ענין התפלה הוא לפעול בכל הביירוים ש"בכל דרכיך דעהו"⁶⁶, ואפילו שב"כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁶⁷, להעלותם ב"סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"⁶⁸, ועיי"ז פועל בחלק בעולם, בברוקלין, מלבורן או עיר אחרת, שיהי' דירה לו ית' — ה"ה פועל במקום של קודש הקדשים!

בכל מחשבה אחת, עאכו"כ דיבור אחד ועאכו"כ מעשה אחד — הרי הוא עומד ומשרת לפני הוי' בקודש הקדשים!

ומזה מובן גודל הזכות שבעבודה, ובמילא גם גודל האחריות — שבשעה שחסר ח"ו בעבודתו, אין זה רק חסרון במה שהוא הי' צריך לפעול ולא פעל, אלא זהו חסרון רח"ל ב"ושכנתי בתוכם", בקודש הקדשים, שזהו קודש הקדשים עבור כל עם ישראל, וע"פ מ"ש בתניא סוף חלק ראשון — הרי זה קודש הקדשים (לא רק על עוה"ז הגשמי והחומרי, אלא קודש הקדשים) של כל סדר השתלשלות!

ויה"ר שעיי"ז שעושים זאת עתה ברוחניות, נזכה בקרוב לראות זאת בעיני בשר בגשמיות — "ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים"⁶⁹, בעגלא דידן, ובחסד וברחמים, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

68) ויצא כח, יב. וראה זהר ח"א קסו,
ריש ע"ב. ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ז תמ"ה
(פג, א).

69) נוסח תפלת העמידה.

64) תרומה כה, ח.

65) ברכות כו, א-ב.

66) משלי ג, ו.

67) אבות פ"ב מ"ב. וראה לקו"ש ח"י

י. דובר כמ"פ⁷⁰ שביחד עם ההוספה בלימוד התורה (כמדובר בחמשה עשר בשבט שלפנ"ז)⁷¹ מוכרח להיות גם ענין הצדקה, וכדברי הגמרא⁷¹ "כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו", אלא צ"ל "תורה וגמ"ח"⁷².

וזהו גם מ"ש⁷³ "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה" — דקאי על כל עניני הירידה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁷⁴, הן בנוגע לירידת הנשמה בגוף, והן בנוגע לירידת ישראל לגלות — שצ"ל הן הענין ד"משפט", כפי שמפרש רבינו הזקן⁷⁵ שהו"ע הלכות התורה, "כתרגומו ע"פ⁷⁶ כמשפט הראשון, כהלכתא קדמייתא", וכן ענין הצדקה — "ושבי' בצדקה".

יא. וב' ענינים אלו שייכים הן לאנשים והן לנשים⁷⁷:

בנוגע לתורה — כפי שמצינו בנוגע לברכות השחר שגם נשים חייבות בברכת התורה⁷⁸, וכמ"ש רבינו הזקן בהל' ת"ת סוף פרק ראשון ש"הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן כמו כו", "וכל מצות לא תעשה .. שהן מוזהרות בהן כאנשים" (שהרי "השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה"⁷⁹), וכן "כל מ"ע שאין הזמן גרמא" שגם הנשים חייבות בהן,

ונוסף לזה חייבות הן בכמה מ"ע שהזמן גרמא, כמו זכור ושמור, שכיון שחייבות ב"שמור" חייבות גם ב"זכור"⁸⁰, ועד"ז בנוגע למצוות עשה דחג הפסח⁸¹ (שעז"נ⁸² "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"), וכו' וכו',

וכמדובר כמ"פ — הלואי היו האנשים לומדים את כל הלכות התורה שהנשים חייבות ללמדם.

ועד"ז בנוגע לצדקה — כי, אע"פ שבמדינה אחרת ובתקופה אחרת הדין הוא⁸³ שאין ליטול מהנשים אלא רק נתינה קטנה לפי ערך, כיון שלא

77 ראה גם תו"מ חס"ו ע' 336 ואילך.

78 ראה שו"ע אדה"ז אור"ח סוסמ"ז. וש"נ. וראה גם תו"מ חס"ד ע' 294. וש"נ.

79 קידושין לה, א.

80 ראה שו"ע אדה"ז שם סרע"א ס"ה. וש"נ.

81 ראה שם סתע"ב סכ"ה. וש"נ.

82 מיכה ז, טו.

83 ראה שו"ע יו"ד סרמ"ח ס"ד. וראה

גם תו"מ חס"ה שם ע' 48 בשוה"ג הא'. וש"נ.

70 ראה תו"מ חס"ה ס"ע 46 ואילך. ס"ע 190 ואילך. וש"נ. וראה גם תו"מ חס"ו ע' 382. וש"נ.

71 יבמות קט, ב.

72 ראה לקו"ת ויקרא ה, רע"א. סה"מ

תש"ח ע' 266 הערה ז.

73 ישע"י א, כז.

74 ע"פ ל' חז"ל — חגיגה ה, ב.

75 לקו"ת דברים א, סע"ב.

76 וישב מ, יג.

יודעים מהי דעתו של הבעל, הרי כשנמצאים בדרא דעקבתא דמשיחא (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בכת-שחוק): שבו נתקיים "נשים משלו בנו"⁸⁴, הנה הלואי יפעלו עליהן שיניחו לבעליהן ליתן צדקה... אבל שתהי' לבעל "העזה" שלא להניח לאשה ליתן צדקה — לא תוכל ארה"ב לסבול זאת!... ואפילו בשאר מדינות נעשה כבר סדר הפוך — שהנשים הולכות בראש, והן נותנות צדקה יותר מהבעלים, ובהסכם מלא — ואדרבה: בתוספת יישר-כח — מהבעלים.

— הנני מזכיר זאת (לא רק להדגיש מעלתן על הבעלים, אלא) כדי שהנשים ידעו את האחריות המוטלת עליהן: בזמנים שעברו, כשהי' חסר אצלן בנתינת הצדקה, הי' מקום לתירוץ שאינן יודעות אם הבעלים מרוצים מזה; אבל בימינו נפל תירוץ זה, כיון שבודאי הי' הבעל מרוצה מזה. (כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בכת-שחוק): ומה גם שבלאה"כ אין האשה מתחשבת עם הבעל בנוגע לשאר ענינים, כמו בנוגע לרכישת "שטיח מקיר אל קיר" וכיו"ב⁸⁵, ועאכו"כ שאינה צריכה להתחשב עמו בנוגע לנתינת הצדקה, אפילו אם לא הי' רוצה, ובפרט שזהו רצונו.

ובפרט ע"פ המדובר פעם⁸⁶ שיש ב' פירושים במארוז"ל⁸⁷ "אשה כשרה עושה רצון בעלה": (א) כפשוטו — שיש לה בעל כשר, ובמילא יש לו רצון כשר, והיא אשה כשרה שמקיימת רצון בעלה, (ב) אם מאיזה טעם שיהי' חסר עדיין בשלימותו של הבעל, אזי "אשה כשרה" היא זו שפועלת אצל בעלה שיהי' לו רצון לעשות מה שצריך לעשות.

ובדוגמת פירוש החסידות⁸⁸ במארוז"ל⁸⁹ "עושינן רצונו של מקום", שיהודי ע"י תפלתו פועל "יהי רצון" — רצון חדש, שזהו תוכן הענין ד"עושה רצון בעלה" בנוגע לכנסת ישראל (אשה) לגבי הקב"ה (בעלה), דכיון שהתפלה פעלה פעולתה, הרי זה סימן שהיתה זו תפלה כדבעי — תפלה של "אשה כשרה"; ומאיש ואשה הכלליים, הקב"ה וכנס"י — הרי זה נמשך גם למטה, ש"אשה כשרה" פועלת אצל הבעל רצון חדש — רצון כשר.

יב. ובהמשך להמדובר אודות מעלת האשה — הנה כאן המקום

סוס"ט.

(84) ע"פ ישעי' ג, יב.

(88) ראה לקו"ש חי"ב ע' 99 הערה 23.

(85) ראה גם תו"מ חס"ב ריש ע' 191.

חכ"ב ע' 121 הערה 55. וש"נ.

וש"נ.

(89) ברכות לה, ב. ועוד.

(86) ראה גם תו"מ חס"ו ע' 144. וש"נ.

(87) תדבאר פ"ט. הובא ברמ"א אה"ע

להסביר הטעם לכך שבהתוועדות דיו"ד שבט⁹⁰ נזכר כמ"פ הלשון "ותשר מרים", ולא כלשון הכתובי⁹¹ "ותען .. מרים":

ובהקדים דיוק המפרשים מדוע נאמר "ותען .. מרים", ולא "ותשר", כמו "ותשר⁹² דבורה"?

ומבארים בזה⁹³, ש"קול באשה" אינו ענין של צניעות⁹⁴, ולכן נאמר רק "ותען .. מרים", ולא "ותשר".

ומוסיפים לבאר שלכן נאמר⁹⁵ "ותקח מרים .. את התוף בידה ותצאן כל הנשים .. בתופים", שדוקא הנשים השתמשו בתופים, ולא האנשים — דכיון ש"קול באשה" הוא היפך הצניעות, הנה נוסף לכך ששרו בקול נמוך, השתמשו גם בתופים כדי שלא ישמעו את שירת הנשים.

אבל רש"י שולל זאת לגמרי — שהרי רש"י מפרשי⁹⁶ "משה אמר שירה לאנשים .. ומרים אמרה שירה לנשים", כדברי המכילתא: "כשם שאמר משה שירה לאנשים כך אמרה מרים שירה לנשים" (נוסף על הקדמת שירת המלאכים, כמדובר פעם בארוכה⁹⁶), ומזה מובן שהשירה שאמרה מרים לנשים היתה באותו אופן — אותה שירה ושמחה, דרגא וקדושה — כמו השירה שאמר משה לאנשים.

ויש לבאר ההוכחה של רש"י ש"מרים אמרה שירה לנשים" (נוסף על ההוכחה ממ"ש "ותשר דבורה") — ממ"ש (לאחרי "ותען להם מרים) שירו לה"⁹⁷.

[ולהעיר, שיש אמנם ראשונים בעלי סמכא שמבארים דיוק לשון הכתוב "ותען להם מרים גוי", "להם" (במ"ם), ולא "להן" (בנו"ן), לשון נקבה, ש"להם" קאי על האנשים⁹⁷, אבל, בדרך הפשט הרי זה מופרך לגמרי, שהרי בנוגע לאנשים נאמר כבר לפני⁹⁸ "אז ישיר משה ובני ישראל", וא"כ, לא היתה מרים צריכה לומר לאנשים "שירו לה"].

ולכן, רש"י שלכל לראש מפרש פשוטו של מקרא (נוסף על ה"יינה

(95) בשלח שם, כ.

(96) ראה תו"מ חנ"ה ע' 228. וש"נ.

(97) ראה צדה לדרך שם, כא. וראה גם

תו"מ חמ"ב שם.

(98) שם, א.

(90) סי"ח (לעיל ע' 131).

(91) בשלח טו, כא.

(92) ס' שופטים ה, א.

(93) ראה גם צדה לדרך עה"פ שם, כ.

וראה גם תו"מ חמ"ב ע' 174.

(94) ראה ברכות כד, א. וש"נ.

של תורה" שבפירוש רש"י, כדברי רבותינו נשיאינו⁹⁹), כותב בפירוש ש"מרים אמרה שירה לנשים".

ובנוגע לשאלה ש"קול באשה" אינו ענין של צניעות — מבהיר זאת רש"י לפני"ז:

על הפסוק¹⁰⁰ "זה א-לי", מפרש רש"י: "בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע. ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים".

והרי גם בן חמש למקרא מבין, שכאשר הקב"ה נגלה עליהם לאנשים ונשים (אפילו שפחה) שמראין אותו באצבע, אזי לא שייך להתיירא מענין שהוא היפך הצניעות, ובנדו"ד, "קול אשה".

וכפי שמצינו בגמרא בסוף מסכת סוכה¹⁰¹, שלעתיד לבוא, ש"אין יצר הרע שולט בהם", אזי אין לחשוש כו', ויכולים להיות אנשים ונשים ביחד; ועאכו"כ בנוגע לקריעת ים סוף, ש"ראתה (אפילו) שפחה על הים מה שלא ראו נביאים", שזהו גילוי נעלה יותר מהגילוי דלעתיד לבוא שהו"ע של נבואה, כמ"ש¹⁰² "אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם" — הרי בודאי שאין להתיירא מ"קול באשה", אפילו קול שירה¹⁰³.

ולכן הי' הדיוק שכשם שנאמר "ותשר דבורה", כך הי' גם "ותשר מרים", כדברי רש"י "מרים אמרה שירה לנשים"; ומ"ש "ותען גו' מרים", ולא נאמר בפירוש "ותשר" — הרי זה דורש לימוד ופירוש בפ"ע כו'.

יג. ובנוגע לענינו — הרי זה מזכיר עוה"פ מעלת נשי ובנות ישראל, וכמדובר כמ"פ שכיון שהתורה היא נצחית¹⁰⁴, הנה גם הוראת התורה היא הוראה נצחית, ולכן מספרת לנו התורה מה שאירע עם מרים ו"כל הנשים אחרי" לפני אלפי שנים — כדי שנדע שבכחה של כל בת ישראל להיות באותו מעמד ומצב שהיו נשי ישראל בעת שירת מרים.

וכאן רואים עוד ענין בגודל הפלאות מעלת הנשים:

ובהקדים — שלכאורה אינו מובן כלל מדוע מרים אמרה שירה לנשים: הרי משה הי' "רועה ישראל" — לא רק לאנשים, אלא גם לנשים, וכמ"ש במ"ת "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל"¹⁰⁵, "לבית יעקב אלו הנשים"¹⁰⁶, ומזה גופא מוכח שמשה הי' רועה ישראל

(99) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 137. תרצ"ז

(100) ראה גם תו"מ חמ"ז ע' 192.
(101) תניא רפי"ז. ובכ"מ.

(102) שם, ב.

(103) נב, רע"א.

(104) יתרו יט, ג.

(105) נב, רע"א.

(106) מכילתא ופרש"י עה"פ.

(107) יואל ג, א.

לא רק לאנשים, ואילו בנוגע לנשים הי' צריך לחפש ממוצעים, אלא גם הציווי לנשים הוצרך להיות ע"י משה, וכן בנוגע לכל ההלכות והמצוות שנשים צריכות לידע — שמקבלים זאת ממה רבינו, ש"קבל תורה מסיני ומסרה כו"י¹⁰⁷; וא"כ, למה בנוגע לענין השירה אמרה מרים שירה לנשים?!

אך הענין הוא — שבזה רואים גודל הפלאת מעלת הנשים, שכשם שהענין ד"אז ישיר משה ובני ישראל" הי' באופן שלא הוצרכו להתעררות ממישהו אחר, אלא משה מעצמו שר ועורר את בני", כך גם בנוגע ל"ותשר מרים", או בלשון הכתוב: "ותען גו' מרים", שלא היתה צריכה התעררות ממישהו אחר, אלא באופן ישיר מהקב"ה למרים, וממרים — לכל הנשים.

ממתן-תורה ואילך, צריכים כל ההמשכות להיות ע"י משה רבינו, ועד שעל ידו נמשכים כל צרכיו של יהודי, אפילו השפעת בשר¹⁰⁸,

— כפי שמבאר רבינו הזקן בלקו"ת¹⁰⁹ בנוגע לטענת משה רבינו "מאין לי בשר"¹¹⁰, שאין לו שייכות לגשמיות וחומריות, אפילו בשר של קדושה, כמו ה"שלי" שירד מן השמים, והי' שמן ביותר, כיון ששרשו מבחי' החכמה וכו"י¹¹¹, וגם על זה הוצרך לנתינת-כח מיוחדת שתהי' לו שייכות ל"שלי" מן השמים —

אבל קודם מ"ת — היתה התעררות אצל מרים מצד עצמה, ללא צורך לקבל זאת ממשה, ועד"ז בנוגע לנשי ישראל, שלא הוצרכו לקבל מהאנשים, אלא קיבלו ישירות מאשה — "ותצאן כל הנשים אחריי"⁹⁵.

וכיון שהתורה מספרת זאת גם עתה, הרי מובן, שגם לאחרי מ"ת נשארו ענינים שבהם לא זקוקות הנשים לאנשים, וכאמור לעיל שיש מצב ש"אשה כשרה עושה רצון בעלה" — שפועלת רצון חדש אצל הבעל.

ומכאן באים לכל ההוראות שיכולים ללמוד מזה בנוגע לפועל — החל מחינוך הבנים והבנות, שזהו עיקר התפקיד של "עקרת הבית"¹¹², עלי' נאמר¹¹³ "אשתך כגפן פורי", ובה תלוי שיהיו "בניך כשתילי זתים סביב לשולחנך", כפי שיתבאר לקמן.

יד. ובהקדים — שלכאורה אינו מובן המשך הענינים בכתוב:

(110) בהעלותך יא, יג.

(107) אבות רפ"א.

(111) לקו"ת שם לב, רע"א.

(108) ראה גם תו"מ חמ"ט ס"ע 31 ואילך.

(112) ראה גם תו"מ חס"ו ע' 32. ועוד.

וש"נ.

(113) תהלים קכת, ג.

(109) בהעלותך לג, ריש ע"ב.

כיון שההתחלה היא "אשתך כגפן פורי", הרי זה ענין הקשור עם "ענבים", וא"כ, כשמדובר לאח"ז אודות הבנים, הול"ל "בניך (לא "כשתילי זתיים", אלא) כשתילי גפניים", ואיך מתאים ההתחלה ב"גפן" וההמשך ב"זתיים"?! :

ויש לבאר תחילה תוכן הענין ד"אשתך כגפן פורי",

— כמובן שכאשר אומרים שנקראת בשם "גפן" (ועד"ז בנוגע לשאר השמות שבהם נקראים בני, כמו "זית", כהמשך הכתוב כאן, וכן "חטה" וכיו"ב), אין זה ע"ש החסרון, אלא ע"ש המעלה —

שכאשר "אשתך" היא "אשה כשרה שעושה רצון בעלה"⁸⁷, אזי היא "כגפן פורי" — באופן ד"פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה"¹¹⁴, והיינו, שלא מתחילים לחשב "חשבוננו של עולם", שכיון שיש עולם גדול, שיש בו 3 בליון בני-אדם, ולא יודעים כמה חטה תצמח בשנה הבאה, ומה יהי' עם החיות והבהמות לאחרי עשר שנים, צריך לחשב אם אפשר שיהיו לו שנים עשר שבטים או אחד עשר שבטים, או שמספיק לקיים מצות פרי' ורבי' ע"י בן ובת¹¹⁵,

אלא "אשתך כגפן פורי" — מבלי להכנס לחשבונות¹¹⁶; היא לא צריכה לדאוג שיהיו מזונות לעולם; זהו חשבוננו של הקב"ה, שהוא "זן ומפרנס לכל"¹¹⁷, ואם יהיו בעולם עוד בליון אנשים "יסתדר" הקב"ה עמהם לספק להם מזונם; ואילו הדאגה שלה היא — להיות "כגפן פורי", באופן של "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה", ועד ש"יכלו כל נשמות שבגוף", כדברי הגמרא¹¹⁸ בנוגע לביאת בן דוד.

והילדים צריכים להיות "כשתילי זיתים":

בנוגע לענינו המיוחד של זית — איתא בירושלמי¹¹⁹ (בנוגע לענין אחר בכלל) ש"זתיים אין בהן הרכבה", שזהו תוכן הענין שנאמר במדרש¹²⁰ בנוגע לשמן, ש"אינו מתערב" עם כל המשקים.

ובכן: בנוגע ל"אשתך" אין צורך להבהיר שלא תקבל "הרכבה" — כי, להיותה "כגפן פורי", הרי היא מציאות אחת עם בעלה, כמ"ש¹²¹ "זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם"; אבל בנוגע לילדים

(114) בראשית א, כח. (119) כלאים פ"א סה"ז. הובא במדרש

(115) רמב"ם הל' אישות פט"ו ה"ד. תהלים ופרש"י עה"פ תהלים שם.

(116) ראה גם תו"מ חס"ד ע' 207. וש"נ. (120) שמו"ר רפל"ו.

(117) נוסח ברכה הא' דברהמ"ז. (121) בראשית ה, ב.

(118) יבמות סב, סע"א. וש"נ.

— יש צורך לחנך אותם באופן שיהיו "כשתילי זיתים", כמו זית, שאינו מקבל הרכבה.

וענינו בנמשל בנוגע לבנ"י — שלאחרי שכותשים אותם ופועלים שיאירו את העולם, הרי הם במעמד ומצב שאינם יכולים להתערב עם גויים, להבדיל.

טו. וכן הוא בנוגע לגזירה האיומה:

יש כאלו שרוצים להטעות ולומר שהסיבה לכך שרושמים גויים בתור יהודים, היא, כדי להציל את כלל ישראל:

כיון שנחסרו רבים מבנ"י בזמן ההשמדות, רח"ל, לכן צריך להשתדל להוסיף בעם ישראל. הוא מרחם על עם ישראל, ורוצה שיתוספו בו מספר היותר גדול של אנשים, ולכן סוחב מכל הבא לידו!

כיון שהיטלר הרג שש מליון יהודים [לפי הגירסא שלהם; שהרי האמת היא שהיטלר עצמו לא הי' יכול לעשות מאומה, אלא זהו רק כגרון ביד החוצב בו¹²²], אבל זוהי הגירסא של אלו שהולכים "על ה' ועל משיחו"¹²³] — רצונו להכניס שש מליון, ומהיכן יקח אותם — מן הגויים!

ועד"ז ישנם חכמים מחוכמים שנפלו על המצאה בנוגע לנישואי תערובות: כיון שישנם זוגות מעורבים, והם רוצים להתגרש [בגלל שמכירים בכך שאין לו שייכות עמה, ואין לה שייכות עמו] — יש לו רחמנות עליהם, שלא יהיו להם חיי משפחה שבורים בהעדר "שלום-בית", ולכן מציע שלא יתגרשו, אלא ישארו ביחד, אלא מאי, זה גוי וזה יהודי — ירשום על פיסת-נייר ששניהם יהודים!

מה משנה פיסת הנייר, בה בשעה שהכל נשאר כמקודם?! — מלבד העובדה שהוא ירמה אותם ואת העולם כולו! וזאת — בידעו שלא מרמים את העולם, ולא מרמים את הזולת; היחידי שיכול לרמות¹²⁴ — הרי זה את עצמו... זהו הדבר הגדול שפעל!

מהי התועלת ברישום גוי בתור יהודי — אם לטובת שלום-בית של יחיד, או שלא די בטובת היחיד, אלא הוא דואג לטובת כלל ישראל — בה בשעה ש"הלכה¹²⁵ בידוע שעשו שונא ליעקב"?! אבל הוא —

(122) ע"ד לשון הכתוב — ישע"י יו"ד, (124) ראה גם תו"מ חנ"ט ע' 34. וש"נ.
 (125) ספרי בהעלותך ט, יו"ד. פרש"י טו.
 (123) תהלים ב, ב.
 וישלח לג, ד.

"דורש טוב לעמו", ולכן מכריז שהולך להציל את עם ישראל — ע"י פעולה שהיא בדוגמת שפיכת נפט על אש גדולה, שע"י מעמידים בסכנה רח"ל את הקיום של 14 מליון יהודים (כמדובר בהתוועדות דיום הש"ק¹²⁶).

ובכן: יכולים לקבוע חוקים, ולצוות לומר שקרים — לומר דבר שהן גויים והן יהודים לא מרוצים ממנו, בחשבם שהכל כדאי, כיון שרוצה לנסות להראות שהוא כזה שיכול ללכת "על השם ועל משיחו", ולעשות דבר שהוא היפך אפילו מאנושיות ושכל הפשוט — לערב שמן עם כל המשקים; אבל על זה נאמר במדרש, ששום דבר לא יועיל, כיון שאי אפשר לערב שמן עם שאר משקים!

יכולים לבחוש עם כפית, ולשעה או לרגע ידמה שהם מתערבים ביחד, אבל ברגע שמפסיקים לבחוש, נבדל השמן לעצמו, ולא עוד אלא שהוא עולה (צף) על כל המשקים¹²⁷.

טז. ושני ענינים אלו (ששמן אינו מתערב עם שאר המשקים, ועולה על כל המשקים) קשורים זב"ז — כי, הסיבה האמיתית שבגללה הוא רוצה לערב את השמן עם שאר המשקים היא, בגלל שמרגיש את עצמו למטה מכל המשקין:

כשרואה גוי — נופל ברוחו; היתכן שפלוגי הוא גוי, ואילו הוא — רח"ל — נולד לעם שיש בו רק 14 מליון, ואין בו כאלו שהרגו שש מליון אנשים, ולא נגע ולא פגע, שלאח"ז ישנים באופן רגוע, הן ה-80 מליון שהרגו בעצמם, והן כל ה-3 בליון גויים שמסביבם; ולעומת זאת, הוא, יש לו "חולשה", שכשגונב פרוטה — אין זה מניח אותו לישון!... הגוי — ממשיך לטעון — יכול לאכול כל מה שרוצה, ויש לו תענוג ("געשמאָק") באכילתו, וכשהורג אדם, הנה לא זו בלבד שלאח"ז ישן רגוע, אלא הוא מוסיף להתפאר בכך שהרג כך וכך בני אדם.

יש לו "רובה", ולכן הולך ביער ויורה על חיות ועופות. — מי אתה שיורה עליהם ("וואָס ביסטו פאַר אַ שיסער")?! מתהלך בעל-חי, ורוצה לחיות, ואילו אתה — אין לך מה לעשות, ואתה מחפש איזה ענין להפיג את השעמום (כפי שנקרא כאן: "באַרדום").

רצונך להפיג את השעמום? — דפוק את ראשך בקיר, רח"ל!

126) סכ"ז (לעיל ע' 195 ואילך). וש"נ. 127) ראה טבול יום פ"ב מ"ה. שבת ה, ב. וש"נ.

אבל, לדפוק את הראש בקיר יכאב לו, ולכן נפל על המצאה: הוא ילמד להחזיק רובה, ולכוין לירות ולפגוע במטרה. ועל מי יורה? — לא על עצמו, אלא על חי'!

הוא מצדו הי' יורה גם על בני-אדם, אבל אז, יושיבוהו במאסר ("אין דזשעיל", כפי שאומרים כאן), ולכן הולך ליער ויורה על חי', שעל זה לא יושיבוהו במאסר.

וזאת — למרות שזהו דבר שאין לו מקום באנושיות, שכן, היתכן שאתה לוקח בעל-חי ומצער אותו, עושה אותו בעל-מום או הורג אותו, ללא תועלת בדבר — לא בגלל שרוצה לאכול את בשרו; התועלת היחידה היא — כיון שכבר עשה את הכל, ואין לו יותר מה לעשות, לכן אוסף "אחוזת מרעהו", ריקים ופוחזים כמותו, ויוצאים בשדה וביער ויורים!...

ואעפ"כ, נקבע סדר החברה, שלא אומרים לו שאינו בגדר אנושי, ולא זו בלבד שאין זה נחשב לפשע, אפילו לא פשע קטן, אלא אדרבה — אומרים: "ארוואָה", הוא צייד גדול!...

מניין יודעים שהוא צייד גדול? — כי בשעה שנכנסים לחדרו, רואים שכאן תולה ראש של חי' שהרג, וכאן תולה קרן של חי' נוספת שהרג, וכן הלאה.

מהי ה"גדלות" שבדבר?! — הקב"ה ברא אותך עם שכל, כדי שתנצל את השכל לבנות את העולם, ואתה לוקח את מתנתו של הקב"ה ולומד על ידה כיצד להזיק ולהחריב, ואינך מסתפק בלימוד בלבד, אלא גם מנצל את החכמה והכסף והכחות שנתן לך הקב"ה, כדי ללכת ולמצוא בעל-חי, שאינו יכול לעמוד נגדך, ולהראות "קונץ" שאתה תזיק אותו — תעשה אותו בעל-מום או תהרוג אותו.

ובכן: כאשר יהודי — שיכול ללמוד תורת ה' ולהביא צדק ויושר בעולם — רואה גוי שהרג כל כך הרבה חיות ועופות, לאחרי שהצליח לפגוע בהם מיד בירי' הראשונה... אזי נופל ברוחו, בחשבו, שהוא "יושב אוהל", שיכול רק ללמוד תורה, ואילו כשצריך להחריב את העולם, אינו מסוגל לכך!...

ולכן: כאשר הגוי הצייד בא ואומר, שהוא מרשה לו לרשום אותו בתור "יהודי", ו"מתאים" לו להיות יחד אתו באותו נוסח, להקרא "יהודי" כמותו — אזי מאבד את עשתונותיו בגלל ה"כבוד" שחלקו לו, והולך על כל דבר אסור ונוליתר דיוק: על כל דבר טיפוש, שהרי זה לא

רק דבר אסור, אלא זוהי פשוט טיפשות], ובלבד שידעו שהוא לא נחות לגבי גוי, והראי', ש"מתאים" לגוי שירשמו אותו בתור "יהודי".
 על זה צריכים להתווכח במשך שנתיים — לפעול על יהודי שיכיר בכך שיהודי הוא לא יותר גרוע מגוי!

האמת היא — ש"אתה בחרתנו מכל העמים": ה"גדלות" שיש אצל גויים, שיכולים להרוג בעלי-חיים, ומיד בירי' הראשונה, ללא השתדלות יתירה, כיון שהקדיש עשרים שנה ללמוד כיצד להרוג בעלי-חיים — הנה אצל בני"י יש איסור מן התורה להזיק לבעל-חי, אפילו זכובים ויתושים וכו', אא"כ מדובר אודות דבר המזיק, אבל לא להזיק בעל-חי להנאתו; היתכן להזיק ברי' של הקב"ה?! ... וכי העובדה שמדובר אודות בעל-חי, שאינו יכול לעמוד נגדו — נותנת לו רשות להזיק אותו, לעשותו בעל-מום או ליטול ממנו חיותו?!

ולא רק בעל-חי, אלא אפילו גבעול של עשב — כהסיפור הידוע¹²⁸ אודות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו עם אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שבלכתם לטייל, הנה מצד הטירדא וההעמקה של כ"ק מו"ח אדמו"ר בדברי החסידות של אביו, תלש ומולל בידו גבעול של עשב או עלה של אילן, ועצר אותו אדנ"ע — באמצע הדיבור בענין בחסידות — ואמר לו, בקראו בשמו: היתכן שתם לתלוש עשב?! — לא בעל-חי, אלא צומח, ולא במזיד ובכוונה כו', אלא מצד הטירדא וההעמקה בענין של תורה!

וכאן צריכים להתייגע עם יהודים, שמצד עצמם, הולכים ומכריזים, שאצל הגויים נמצאת החכמה הגדולה ביותר, ה"דמוקרטי" הגדולה ביותר, והמדה הכי גדולה של הגנה על האמת וכו', ולכן, כשפוגשים גוי שאינו מתנגד לכך שירשמו אותו בתור "יהודי" — אזי מחפשים את כל הסיבות לעשות זאת, ואומרים שעי"ז יצילו "שלום בית", ויצילו את כלל ישראל, ויוכיחו שזהו עם דמוקרטי!

וכאמור, היסוד לכל הענינים הוא — שהשמיטו מהסידור את ה"אתה בחרתנו"! הוא אמנם אומר זאת, אבל באופן ש"ויפתוהו בפייהם ובלשונם יכזבו לו"¹²⁹, ובמקום להרגיש ש"אתה בחרתנו" — נופל ברוחו, שלדאבון לבו המצב הוא להיפך, שלגויים יש הרבה אירונים, הרבה בליוני דולרים, והרבה גנבים וגזלנים... ובמילא, כשתופס גוי

(128) ראה לקו"ד ח"א פד, ב [ע' קסא] (129) תהלים עח, לו.

ואילך.

שמאיזה טעם שיהי' אינו מתנגד לכך שירשמו אותו בתור יהודי, אזי מאבד את עשתונותיו לגמרי, ולא מתבייש להכריז בפני כל עם ועדה, שהוא מרמה את כולם, ובלבד שגוי ירשם בתור "יהודי".

יז. ועז"נ ש"בניך" צריכים להיות "כשתילי זיתים", "אינם מקבלים הרכבה".

ובמה תלוי הדבר — "סביב לשולחנך" — שולחן כשר שנותנים עליו סעודה כשרה עם מאכלים כשרים, כמבואר בטעמי המצוות¹³⁰, שכיון שהמאכל נעשה דם ובשר כבשרו, הנה אם המאכל אינו כשר, אזי נעשית תכונה שאינה כשרה בבשר הילד והילדה, וכמו"כ נותנים לו מאכלים רוחניים — חינוך הכשר; ואז נעשים "בניך כשתילי זיתים", כמו זית שאינו מקבל הרכבה.

ויש להוסיף, שענין זה נאמר בנוגע לזית דוקא, ולא בנוגע לשמן, היינו, לא לאחר שכותשים אותו ("כתית") עד שנעשה "למאור"¹³¹, אלא עוד בהיותו זית:

זית — ע"פ דין השו"ע ביורה דעה¹³² הוא דבר חריף, מצד המרירות שבו, ועד שמצינו בגמרא במסכת הוריות¹³³ ש"זית" "משכח לימוד של ע' שנה", וכמבואר בארוכה בלקו"ת¹³⁴ בפירוש הכתוב¹³⁵ "ראיתי והנה מנורת זהב גוי' ושנים זיתים עלי' וגו'" — החילוק בין זיתים לשמן שיוצא מהם כו'.

וענין זה מורה על ה"מרירות" בהנהגתו הפרטית: הוא צריך לקיים תרי"ג מצוות, אבל מאיזו סיבה שתהי' "יצרו אנסו" (כמ"ש הרמב"ם¹³⁶), וחסר אצלו בקיום המצוות, כך, שזהו דבר מר — היפך מ"לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו"¹³⁷.

ואעפ"כ, כיון שמדובר בנוגע לבנ"י, הנה "ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא"¹³⁸, וכשמזכירים לו אודות גוי — מזדעק: חס ושלום! היתכן שבנו יתעסק עם גוי', או שבתו תתעסק עם גוי'; "זית אינו מקבל הרכבה"!

(133) יג, ב.

(134) בהעלותך לה, א ואילך.

(135) זכרי' ד, ב-ג.

(136) הלי' גירושין ספ"ב.

(137) משלי ד, ב.

(138) סנהדרין מד, רע"א.

(130) ראה רמב"ן שמיני יא, ג. ראה יד, ג.

ראה כש"ט סקפ"ו וספפ"א, ובהנסמן בהערות וציונים לשם. וראה גם תר"מ חנ"א ע' 200. וש"נ.

(131) ר"פ תצוה. אמור כד, ב.

(132) ראה שי"ך יו"ד סצ"ו סק"כ. שו"ע

אדה"ז או"ח סתמ"ז ס"ס. וש"נ.

וכששואלים אותו: שלחת את בנך לישיבה? — לא! שלחת את בתך ל"בית רבקה"? — לא! ובנוגע למאכלים ומשקים — הוא מפטם אותם בכל הענינים שהם היפך השם והיפך משיחו. אבל אעפ"כ הרי זה "זית", שעם היותו דבר מר, ובנדו"ד: ילדים "מרים" — "אינו מקבל הרכבה", כך, שהילדים מצד עצמם לעולם לא יתעסקו עם גויים!

אשמים הם אלו שקובעים את החוקים וההוראות, ורוצים לבטל את המחיצה בין ישראל לעמים, וממנים את עצמם ל"אבות", פטרונים, מחנכים ומנהיגים של עם ישראל; הם אלו ה"מהרסיך ומחריביך" ש"ממך יצאו"¹³⁹.

ולאידך גיסא, כשחיי המשפחה הם באופן שהאב והאם מתנהגים כדבעי, שיש להם מטבח כשר, ונותנים לילדים חינוך כשר, אזי "בניך כשתילי זתים סביב לשולחנך", ואז נעשה נחת אמיתי, בגשמיות וברוחניות גם יחד, מבנים ובני בנינים עוסקים בתורה ובמצוות, ומתקיים גם היעוד¹⁴⁰ "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'".

יח. וזהו גם הקשר עם "ראש השנה לאילנות"³³, ובמיוחד — האילנות שנשתבחה בהם ארץ ישראל¹⁴¹, כך, שישנם המעלות של כל שבעת המינים.

ולדוגמא:

מעלת מין ה"זית" — שאפילו בהיותו שתיל זית, לפני שנעשה שמן, שאז הוא דבר מר, ו"משכח לימוד של שבעים שנה", אעפ"כ "אינו מקבל הרכבה".

ובנוסח הידוע: "אע"פ שחטא ישראל הוא", וכפי שתורת אמת מעידה, שאפילו "פושעי ישראל" — שגם אז הוא לא רק בגדר "יעקב", אלא בגדר "ישראל" — "מלאין מצוות כרימון"¹⁴², והרי ע"י מצוה אחת נעשה כבר "צוותא וחיבור" עם הקב"ה¹⁴³, וכיון שמדובר אודות חיבור עם הקב"ה, כביכול, הרי מובן ששם אין לגוי שייכות כלל, ועאכ"כ במעמד ומצב ש"מלאין מצוות כרימון".

דאשתקד ס"ח (תו"מ חס"ג ע' 191). וש"נ.

(142) עירובין יט, א. וש"נ.

(143) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב.

ובכ"מ.

(139) ישעי' מט, יז.

(140) בחוקותי כו, ד.

(141) ראה מועד לכל חי (לר"ח פאלאגי)

ס"ל אות ז"ח. וראה גם שיחת ט"ו בשבט

ולהעיר גם מדברי הצ"צ¹⁴⁴ שמפרש בפרטיות ענין הרימון, שיש בו תוך ("תוכו") וקליפה ("קליפתו"), ועז"נ אפילו ביחס למעמד ומצב של "אחר" שנכשל בעבודה זרה, רח"ל, ש"קליפתו זרק", אבל "תוכו אכל"¹⁴⁵ — שזהו ה"תוך" של אותו שצריך לזרוק את קליפתו, כיון ששייך ל"אחר", היפך מ"אחד", ואעפ"כ, "תוכו אכל"; ומ"אכילה" זו נעשה הענין ד"מאיר עיני חכמים בהלכה"¹⁴⁶, כפי שנאמר על רבי מאיר שלמד אצל אלישע בן אבוי' — "אחר"¹⁴⁷.

ובנוגע לעניננו — גם רימון הוא משבעת המינים (וחמשת מיני פירות) שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ולכן שייך במיוחד ל"ראש השנה לאילנות".

יט. ויה"ר אשר בעמדנו ב"ראש השנה לאילנות" — בחמשה עשר בשבט, לאחר ר"ח שבט, "בעשתי עשר חודש באחד לחודש"¹⁴⁸, עד ש"קיימא סיהרא (דחודש שבט) באשלמותא"¹⁴⁹ — יהי' הענין ד"האדם עץ השדה"¹⁵⁰, כדאיתא בזהר¹⁴⁹ ש"ודאי הוא פרי¹⁵⁰ עץ הדר" (נוסף על הפירוש "פרי עץ הדר זה הקב"ה"¹⁵¹, "אלו ישראל"¹⁵²), וקשור גם עם ענין התורה, כדאיתא בגמרא במסכת תענית¹⁵³ ש"האדם עץ השדה" קאי במיוחד על תלמיד חכם.

וכיון ש"עמך כולם צדיקים"¹⁵³, הרי מובן ש"עמך כולם תלמידי חכמים", ובלשון הידוע: "וזאת לפנים בישראל"¹⁵⁴, שהפנימיות של כל אחד מישראל הוא ענין התורה, ואדרבה: זוהי כל חיותו.

וכיון שכן, תכבוש התורה את ה"עולם קטן זה האדם"¹⁵⁴ — כל אחד מישראל עצמו, ותכבוש אח"כ את משפחתו וחלקו בעולם, ותכבוש את כלל ישראל, ועד לכיבוש העולם כולו, שיהי' עולם תורני ("א' תורה וועלט").

ועד שנלך — יחד עם "נר מצוה ותורה אור"¹⁵⁵, "בנערינו ובזקנינו

(144) ראה אוה"ת בראשית (כרך ג) תפג,	(151) ויק"ר פ"ל, ט.
ב ואילך.	(152) שם, יב.
(145) חגיגה טו, ב.	(153) ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.
(146) עירובין יג, ב.	(154) רות ד, ז. וראה זו"ח רות פח, ד.
(147) חגיגה שם, א ואילך.	סה"מ עטר"ת ע' תרי. ועוד.
(148) דברים א, ג.	(155) משלי ו, כג.
(149) ח"ג כד, א.	
(150) אמור כג, מ.	

גו' בבנינו ובבנותינו" ¹⁵⁶ — לקבל פני משיח צדקנו, וללמוד תורתו של משיח, כמ"ש ¹⁵⁷ "ישקני מנשיקות פיהו", בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לנגן הניגון הרוסי ¹⁵⁸, וכשניגנו הניגון "אי וואַדיע מיא כו", עודד כ"ק אדמו"ר שליט"א ביותר את הנגינה, ועמד מלוא קומתו ורקד על מקומו משך זמן].

(158) באמרו: "אַבער לעבעדיק".

(156) בא יו"ד, ט.
(157) שה"ש א, ב ובפרש"י.